

สารนิพนธ์เรื่อง	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน: ศึกษากรณีการแสวงหาข้อเท็จจริงเรื่องที่มีผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชน
คำสำคัญ	ผู้ตรวจการแผ่นดิน/การแสวงหาข้อเท็จจริง/ผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชน
นักศึกษา	ศรัช นิรัญทิวี
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ดร.ศิวพร เสาวคนธ์
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายมหาชน
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2567

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ศึกษากรณีการแสวงหาข้อเท็จจริงเรื่องที่มีผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความเป็นมาแนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์เกี่ยวหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในกรณีการแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องที่มีผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชนของผู้ตรวจการแผ่นดิน (2) กฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจการแสวงหาข้อเท็จจริงของผู้ตรวจการแผ่นดินของกฎหมายต่างประเทศและประเทศไทย (3) วิเคราะห์ปัญหาการแสวงหาข้อเท็จจริงของผู้ตรวจการแผ่นดินในเรื่องที่มีผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชน (4) แนวทางแก้ไขปัญหาการแสวงหาข้อเท็จจริงของผู้ตรวจการแผ่นดินในเรื่องที่มีผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 มีปัญหาและอุปสรรคดังนี้ (1) ปัญหาเกี่ยวกับการขาดหลักเกณฑ์ในการพิจารณากรณีที่เกิดผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชน พบว่ามาตรา 4 ยังไม่ได้มีบทนิยามหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำอันส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชนเอาไว้ ทำให้เกิดปัญหาความไม่ชัดเจนในการแสวงหาข้อเท็จจริง (2) ปัญหาเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริงของผู้ตรวจการแผ่นดินในเรื่องที่มีผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชน พบว่า มาตรา 32 วรรคสอง มิได้กำหนดวิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องที่มีผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชนไว้ ทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่จำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นของชุมชนที่รับผลกระทบ แต่ให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ตรวจการแผ่นดินเองว่าจะดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริง (3) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินในการมีคำขอให้หน่วยงาน

ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหยุดการกระทำที่อาจส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชนไว้เป็นการชั่วคราว พบว่าไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้หยุดการกระทำไว้ชั่วคราว ในระหว่างการแสวงหาข้อเท็จจริงของผู้ตรวจการแผ่นดิน ยังไม่เสร็จสิ้น

ดังนั้น จึงเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 โดยกำหนด ดังนี้ (1) มาตรา 4 เพิ่มเติมนิยามว่า “การก่อให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้างต่อชุมชน” และ “ชุมชน” (2) เพิ่มเติมมาตรา 32/1 เพื่อกำหนดบังคับให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องรับฟังข้อเท็จจริงจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบด้วย (3) เพิ่มเติมมาตรา 33/1 ให้อำนาจผู้ตรวจการแผ่นดินมีคำขอให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหยุดการกระทำไว้ชั่วคราว และกำหนดขั้นตอนการพิจารณาคำขอดังกล่าว รวมไปถึงบทกำหนดโทษหากไม่พิจารณาคำขอ โดยไม่มีเหตุอันควร